

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ

ΠΟΡΙΣΜΑ

ΤΗΣ ΔΙΑΡΚΟΥΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΚΡΙΣΕΩΣ ΒΑΡΕΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘΥΓΙΕΙΝΩΝ
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΑΓΩΓΗ ΕΡΓΑΣΙΩΝ , ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΩΝ Η' ΧΩΡΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΣΤΑ ΒΑΡΕΑ ΚΑΙ ΑΝΘΥΓΙΕΙΝΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ ΤΟΥ ΙΚΑ ΕΤΑΜ
Η' ΑΛΛΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ

Με Απόφαση του Αναπληρωτή Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, συγκροτήθηκε στη Γενική Γραμματεία Κοινωνικών Ασφαλίσεων η διαρκής Επιτροπή Κρίσεως Βαρέων και Ανθυγιεινών Επαγγελματών, του άρθρου 20 του Ν.3790/2009 (ΦΕΚ 143Α), η σύνθεση της οποίας καθορίστηκε με τις διατάξεις της Φ80000/οικ 2506/150/31.03.2011 (ΦΕΚ 492Β), με αρμοδιότητα τη γνωμοδότηση για την υπαγωγή εργασιών, ειδικοτήτων ή χώρων εργασίας στα βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ ή άλλων Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης. Η σχετική Απόφαση Συγκρότησης της Επιτροπής προέβλεπε ότι η επιτροπή για την επιτέλεση του έργου της, μπορεί να καλεί ειδικούς επιστήμονες ή εκπροσώπους φορέων ή ινστιτούτων, συναφών προς το αντικείμενο της, καθώς και ότι στον πρόεδρο, τα μέλη και τους γραμματείς της επιτροπής δεν θα καταβληθεί αμοιβή. Στα πλαίσια της μέχρι τώρα λειτουργίας της Επιτροπής πραγματοποιήθηκαν συνολικά 9 (εννέα) συνεδριάσεις και 10 (δέκα) ακροάσεις φορέων (όσων εξέφρασαν σχετικό αίτημα).

Επειδή θεωρήθηκε από το σύνολο των μελών της Επιτροπής ότι δεν έχουν νόημα οι ψηφοφορίες (δεδομένου ότι δεν αντανakλά η σύνθεση της Επιτροπής αναλογικότητα και αντιπροσωπευτικότητα παρά μόνο ποιοτική αντιπροσώπευση), η διαδικασία που προκρίθηκε είναι αυτή της συναίνεσης και της σύνθεσης απόψεων με πλήρη καταγραφή και των μεμονωμένων εκφράσεων γνώμης.

Κατά την πρώιμη εφαρμογή ασφαλιστικών συστημάτων από τον *Bismarck* στη Γερμανία του 19ου αιώνα προέκυψε το οξύμωρο σε ορισμένες επαγγελματικές κατηγορίες να παρατηρείται μικρότερο προσδόκιμο επιβίωσης συγκριτικά με την ηλικία συνταξιοδότησης. Απαραίτητο επακόλουθο για την άρση της οφθαλμοφανούς αυτής αδικίας (που αναιρούσε τη στοιχειώδη ανταποδοτικότητα του συστήματος ασφάλισης) ήταν η καθιέρωση ειδικών καθεστώτων συνταξιοδότησης σε ορισμένες κατηγορίες, όπως οι εργαζόμενοι σε ορυχεία.

Κατούσιαν έτσι προέκυψε μία πρώτη μορφή καθεστώτος ασφάλισης βαρέων και ανθυγιεινών επαγγελματών, που ασφαλώς και δεν αναιρούσε το ανήθικο της ανταλλαξιμότητας της υγείας με εργασία (όπως αποτυπώνονταν στον πολύ ισχυρό επιδημιολογικό δείκτη του προσδόκιμου επιβίωσης). Οι συνθήκες στα ορυχεία ασφαλώς και έχουν βελτιωθεί προϊόντος του χρόνου, διεθνώς, αλλά και στην Ελλάδα. Ωστόσο, το παράδειγμα των ορυχείων - μεταλλείων είναι ενδεικτικό: πλειάδα μελετών (με προεξάρχουσες αυτές των ερευνητικών ομάδων του Καθηγητή *Σωληναραίου* και του Καθηγητή *Βάμβαλη* στη Βόρεια Ελλάδα) είχαν τεκμηριώσει την υψηλή νοσηρότητα οφειλόμενη σε επαγγελματικά νοσήματα για τους εργαζόμενους, με σαφές απότοκο το χαμηλό προσδόκιμο επιβίωσης στο 60ο έτος ζωής, αλλά και τη χαμηλή ποιότητα (από τη θεώρηση της κατάστασης της υγείας) των χρόνων ζωής που απέμεναν μετά την ηλικία αυτήν. Αλλά, πέραν των μελετών αυτών, τα εμπειρικά δεδομένα των εργατικών ατυχημάτων αποτελούσαν ισχυρό στοιχείο επικινδυνότητας της εργασίας (και ο όποιος περιορισμός τους δεν αναιρεί τον παραμένοντα κίνδυνο). Επομένως, ακόμα και μια απλή στοχαστική προσέγγιση της επικινδυνότητας κατά την εργασία στα ορυχεία και μεταλλεία είναι τεκμηριωτική της σχέτισης εργασίας και υγείας. Ήταν επομένως αυτονόητο ότι η ένταξη των εργαζομένων αυτών των κατηγοριών σε ειδικό καθεστώς πρόωρης συνταξιοδότησης (συγκριτικά με τον γενικό πληθυσμό), αντιστάθμιζε τις πρώιμες βλάβες στην υγεία. Δηλαδή, η δημιουργία της κατηγορίας των Βαρέων και Ανθυγιεινών Επαγγελματών είχε ως αφετηρία την παραδοχή ότι ορισμένες εργασίες συνεπάγονται ιδιαίτερα σοβαρό κίνδυνο για την υγεία και τη σωματική ακεραιότητα των εργαζομένων, πρόωρη φθορά του οργανισμού και αδυναμία για περαιτέρω απασχόληση. Το γεγονός αυτό, δεν πρέπει να αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα για εφαρμογή νεώτερων τεχνολογικών μεθόδων για εφαρμογή πρωτογενούς πρόληψης (ιατρικής και τεχνικής).

Στο σημείο αυτό ανοίγει η συζήτηση περί επαγγελματικού κινδύνου, με τη μορφή της Μελέτης Ανάλυσης Επαγγελματικής Επικινδυνότητας και εντάσσεται στις πρωταρχικές υποχρεώσεις μιάς υπηρεσίας Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας (με τη συμμετοχή του Ειδικού Ιατρού Εργασίας και του Τεχνικού Ασφαλείας). Η μελέτη αυτή αποτελεί το σημείο εκκίνησης για τη διερεύνηση της επικινδυνότητας μιάς εργασίας – και όχι μόνο για την τεκμηρίωση της ένταξης μιάς κατηγορίας στο καθεστώς των Βαρέων και Ανθυγιεινών Επαγγελμάτων, αλλά και για την δημιουργία Ειδικού Επαγγελματικού Ταμείου, ενός Φορέα Διαχείρισης Επασφάλιστρου Επαγγελματικού Κινδύνου.

Ξαναγυρνώντας στο παράδειγμα των ορυχείων - μεταλλείων, οι όλες προληπτικές δράσεις, προϊόντος του χρόνου, φυσικά και περιόρισαν τη σχετιζόμενη με την εργασία νοσηρότητα, αλλά παραμένει υπαρκτός ο κίνδυνος. Σε ορισμένες περιπτώσεις μάλιστα παρουσιάζονται εμπειρικά δεδομένα που επισημαίνουν ενδείξεις μεταβολών στις μερικές πιέσεις των αερίων του αίματος σχετιζόμενων με αλλαγές στην τεχνολογία των εξορυκτικών οχημάτων, όταν βενζινοκίνητα αντικαθιστούν τα πνευματικά (σχετική μελέτη του *ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε.* στη Βόρεια Ελλάδα). Ασφαλώς και έχει μειωθεί ο επιπολασμός των εργατικών ατυχημάτων, ωστόσο δεν έχει μηδενισθεί, επομένως υφίσταται υπαρκτός κίνδυνος. Ετσι, παραμένει ως ποιοτικό χαρακτηριστικό ο επαγγελματικός κίνδυνος, παρά την ποσοτική μείωσή του. Η επιστημονική διερεύνηση της αύξησης του προσδόκιμου επιβίωσης που αφορά το γενικό πληθυσμό, δεν είναι εύκολο να διερευνηθεί για συγκεκριμένες επαγγελματικές ομάδες. (Ακριβέστερα, το ενδιαφέρον δεν εστιάζει γενικά στην αύξηση του προσδόκιμου επιβίωσης κατά τη γέννηση, αλλά στη διαχρονικά καταγραφόμενη μεταβολή στο προσδόκιμο επιβίωσης για συγκεκριμένη ηλικία, π.χ. στο 60ο έτος ζωής). Επίσης μια τέτοιου τύπου μελέτη, που από πρώτη θεώρηση φαίνεται ότι θα ήταν τεκμηριωτική (με βάση την οριοθέτηση ότι βαριά και ανθυγιεινή εργασία οδηγεί σε μείωση του προσδόκιμου επιβίωσης), θα οδηγούσε σε επισφαλή συμπεράσματα, λόγω ανεπαρκών καταγραφών, μικρών πληθικών μεγεθών και πολλαπλών επαγγελματικών εκθέσεων στο σύνολο του εργασιακού βίου. Θα ήταν ωστόσο και μεθοδολογικά άτοπη, αφού θα αμφισβητούσε τη βασική αρχή των συστημάτων ασφάλισης που πρέπει να έχουν χαρακτήρα ανταποδοτικότητας και κοινωνικής αλληλεγγύης, αλλά και του Κράτους Προνοίας. Επισφαλές θα ήταν επίσης να ληφθεί υπόψη το όφελος που έχει καταγραφεί στο προσδόκιμο επιβίωσης του γενικού πληθυσμού (στο 60ο έτος ζωής και όχι στη γέννηση), αφού οι διαχρονικές μεταβολές ποικίλλουν κατά επαγγελματική ομάδα, αλλά πρακτικά είναι ανέφικτο να μελετηθούν.

Ακόμα και αν παράγοντες επικινδυνότητας που μοιάζει να μη σχετίζονται άμεσα με εργασιακές συνθήκες (όπως η συχνότητα της καπνιστικής συνήθειας και η παχυσαρκία σε συγκεκριμένες επαγγελματικές κατηγορίες, δεδομένου του κοινωνικο-οικονομικού και μορφωτικού επιπέδου κατά επαγγελματική κατηγορία) επηρεάζουν το προσδόκιμο και την ποιότητα ζωής και αντανakλούν το στίγμα των ομάδων αυτών στον καταμερισμό εργασίας.

Δεδομένου ότι υφίστανται τα παραπάνω μεθοδολογικά προβλήματα, η Επιτροπή θεώρησε ότι είναι εφικτό με δύο εκδοχές προσέγγισης να συζητάται η ένταξη στο καθεστώς βαρέων και ανθυγιεινών επαγγελμάτων, με συνέχεια (αναθεωρήσεις κατά τακτά χρονικά διαστήματα – προτείνεται η τριετία), ώστε η λειτουργία της να έχει χαρακτήρα διαρκή και να αντανakλά λειτουργίες δομών συνεχούς επιτήρησης στην υγεία και ασφάλεια των εργαζόμενων. Τα δύο μοντέλα προσέγγισης που έγιναν αποδεκτά από την Επιτροπή είναι το στοχαστικό και το εμπειρικό πρότυπο.

Το στοχαστικό πρότυπο αφορά βιβλιογραφική διερεύνηση της επαγγελματικής έκθεσης κατά επαγγελματική κατηγορία και κατά χώρο εργασίας με συστηματική ανασκόπηση, που περιλαμβάνει και αναζήτηση βιβλιογραφικών δεδομένων επαγγελματικής νοσηρότητας (και θνησιμότητας), καθώς και μελέτη στοιχείων καταγραφών από δημοσιευμένες προηγούμενες ελληνικές μελέτες (όπως αυτές του ΕΛΙΝΥΑΕ και του ΙΝΘΥΑΕ).

Το εμπειρικό πρότυπο αφορά υποστηρικτικές μελέτες, όπως είναι η *Εκτίμηση Επαγγελματικού Κινδύνου* (Risk Assessment Analysis) με ιδιαίτερη έμφαση στο κομμάτι που συντάσσεται από τον Ειδικό Ιατρό Εργασίας και αφορά τη σύνδεση της εργασίας με την υγεία, καθώς και την επικαιροποιούμενη κατά εργαζόμενο ιατρική πράξη της εξέτασης από Ειδικό Ιατρό Εργασίας για γνωμάτευση ικανότητας εργασίας κατά θέση εργασίας. Επιπλέον, για την εφαρμογή του εμπειρικού προτύπου είναι απαραίτητα επιδημιολογικά στοιχεία επαγγελματικών νοσημάτων (ΙΚΑ, ΣΕΠΕ, Ασφαλιστικά Ταμεία), καθώς και επιδημιολογικά στοιχεία εργατικών ατυχημάτων (ΙΚΑ, ΣΕΠΕ, Ασφαλιστικά Ταμεία), όπως και επιδημιολογικά στοιχεία προσδόκιμου επιβίωσης, νοσηρότητας και θνησιμότητας με κλαδικές μελέτες ή μελέτες ανά επάγγελμα. Επιπροσθέτως, απαραίτητο είναι να λαμβάνονται υπόψη μετρήσεις βλαπτικών παραγόντων των εργασιακών χώρων: φυσικοί (θόρυβος, δονήσεις, ακτινοβολίες υπεριώδεις, ιοντίζουσες, μη ιοντίζουσες, Laser, μικροκλιματικές συνθήκες: πολύ υψηλές ή χαμηλές θερμοκρασίες, υπέρηχοι κλπ), χημικοί (ερεθιστικοί, τοξικοί, καρκινογόνοι, μεταλλαξιογόνοι), βιολογικοί, εργονομικοί και διάφοροι άλλοι παράγοντες (όπως χειρωνακτική διακίνηση φορτίων, εργασιακό άγχος, εργασία σε βάρδιες και νυχτερινή εργασία, εργασία σε ύψος, βάθος ή περιορισμένο χώρο).

Τα κριτήρια με βάση τα οποία η Επιτροπή εξέτασε το σύνολο των κατηγοριών και των αιτημάτων για να γνωμοδοτήσει περί υπαγωγής εργασιών, ειδικοτήτων ή χώρων εργασίας στα βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα, επιμερίσθηκαν σε *βασικά* και *επικουρικά*.

Ως *βασικά κριτήρια* (με απόλυτη συμφωνία των μελών της Επιτροπής), με βάση την ιατρική βιβλιογραφία και λαμβάνοντας υπόψη τη διεθνή πρακτική, θεωρήθηκαν:

- η εργασία σε βάρδιες (με νυκτερινό ωράριο τουλάχιστο δύο φορές την εβδομάδα που περιλαμβάνει εργασία τουλάχιστο 5 ωρών μεταξύ 10 το βράδυ έως 6 το πρωί),
- η εργασία σε ύψος, σε βάθος (και η υποθαλάσσια εργασία), καθώς και η εργασία σε περιορισμένο χώρο και η εργασία εκτός στεγασμένου χώρου
- η εργασία σε υψηλές θερμοκρασίες, σε χαμηλές θερμοκρασίες και σε εύρος διακύμανσης θερμοκρασίας,
- η τεκμηριωμένη έκθεση σε βλαπτικούς παράγοντες στο χώρο εργασίας, με έμφαση σε καρκινογόνα και βιολογικούς παράγοντες,
- το εργασιακό άγχος, ως απότοκο της εντατικοποίησης της εργασίας και
- η διεθνής βιβλιογραφία (στο πεδίο της Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας, της Εργονομίας και της Ιατρικής της Εργασίας).
- Στοχαστικές (πιθανολογικές) προσεγγίσεις και εμπειρικά δεδομένα

- Εκτιμήσεις επαγγελματικού κινδύνου
- Επιδημιολογικά στοιχεία επαγγελματικών νοσημάτων (ΙΚΑ, ΣΕΠΕ, Ασφαλιστικά Ταμεία)
- Επιδημιολογικά στοιχεία εργατικών ατυχημάτων (ΙΚΑ, ΣΕΠΕ, Ασφαλιστικά Ταμεία)
- Επιδημιολογικά στοιχεία προσδόκιμου επιβίωσης και νοσηρότητας
- Κλαδικές μελέτες ή μελέτες ανά επάγγελμα
- Μετρήσεις βλαπτικών παραγόντων των εργασιακών χώρων
 - ο φυσικοί
 - θόρυβος, δονήσεις
 - ακτινοβολίες (υπεριώδεις, ιοντίζουσες, μη ιοντίζουσες), Laser
 - μικροκλιματικές συνθήκες (πολύ υψηλές ή χαμηλές θερμοκρασίες)
 - υπέρηχοι
 - ο χημικοί
 - ερεθιστικοί
 - τοξικοί
 - καρκινογόνοι
 - μεταλλαξιογόνοι
 - ο βιολογικοί,
 - ο εργονομικοί,
 - ο διάφοροι
 - χειρωνακτική διακίνηση φορτίων
 - στρες
 - εργασία σε βάρδιες και νυχτερινή εργασία
 - εργασία σε ύψος, βάθος ή περιορισμένο χώρο

Ως *επικουρικά κριτήρια* (χωρίς να υπάρχει ομοφωνία μεταξύ των μελών της Επιτροπής), θεωρήθηκαν:

- η κατανάλωση άνω των 2000 θερμίδων για άνδρες και 1400 θερμίδων για γυναίκες κατά τη διάρκεια του οκταώρου εργασίας (που αντιστοιχεί σε εργώδη χειρωνακτική εργασία, χειρωνακτική διακίνηση φορτίων κλπ),
- η ήδη ισχύουσα ένταξη σε καθεστώς ΒΑΕ,
- η ύπαρξη σε ισχύ καθεστώτος πρόωρης συνταξιοδότησης για λόγους υγείας σε τρεις, τουλάχιστον, χώρες - μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης,
- και η επιστάσια και επίπτευση εργασίας, καθώς και το επίπεδο σπουδών, μορφωτικό επίπεδο (γνώση, κατάρτιση, μόρφωση, εξειδίκευση, μη χειρωνακτες), μορφωτικό επίπεδο εργαζομένων ιδίως επιστημόνων ως παράγοντας γνώσης του κινδύνου και σωστής λήψης μέτρων αποφυγής του.

Ακολουθως περιγράφονται τα αντίστοιχα κριτήρια προηγούμενων Επιτροπών, καθώς και ενδεικτικές οριοθετήσεις που ισχύουν σε άλλες χώρες - μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (με βάση στοιχεία από την Γνωμάτευση Λεβέντη).

Κριτήρια Επιτροπής Μπεχράκη:

- i. Η ήδη υπάρχουσα ένταξη στα ΒΑΕ
- ii. Η τυχόν μεταβολή (ελάφρυνση) των όρων εργασίας από την πρώτη νομοθετική ένταξη μέχρι σήμερα
- iii. Επιδημιολογικά στοιχεία (νοσηρότητα, συχνότητα ατυχημάτων κ.ά.)
- iv. Τα οποιαδήποτε υποστηρικτικά στοιχεία συνοδεύουν το αίτημα
- v. Το μορφωτικό επίπεδο των εργαζομένων ιδίως επιστημόνων ως παράγοντας γνώση του κινδύνου αλλά και σωστής λήψης μέτρων αποφυγής του
- vi. Η έκθεση σε αναγνωρισμένους παράγοντες κινδύνου όπως:
 - Ιοντίζουσες ακτινοβολίες
 - Επικίνδυνα βιολογικά υλικά
 - Ερεθιστικοί και τοξικοί χημικοί παράγοντες
 - Εισπνεόμενοι ρύποι
 - Υψηλή στάθμη θορύβου
 - Ιδιαίτερα χαμηλή ή υψηλή θερμοκρασία
 - Εργασία με πολλές βάρδιες, ιδίως νυχτερινές
 - Εργασία σε ιδιαίτερα μη φυσιολογικές συνθήκες ύψους ή βάθους υπό την επιφάνεια της γης ή της θάλασσας
 - Περιβάλλον με μηχανήματα με κινητά μέρη

Κριτήρια Επιτροπής Λινού:

Ακολουθούν τα κριτήρια που αποφασίσθηκε να ακολουθηθούν από την Επιτροπή Λινού, ώστε να καταλήξει σε προτάσεις για την ένταξη στο θεσμό ΒΑΕ. Τα κριτήρια ένταξης τα οποία συμφώνησαν κατά πλειοψηφία τα μέλη της Επιτροπής Λινού είναι τα κάτωθι:

1. πιθανότητα να αναπτυχθεί, εξαιτίας της έκθεσης σε βλαπτικό παράγοντα, επαγγελματική νόσος, από αυτές που περιλαμβάνονται στον σχετικό κατάλογο, με πιθανότητα διπλάσια από αυτή που απαντάται στο γενικό πληθυσμό. Η έκθεση θα πρέπει να τεκμηριώνεται από γραπτή *εκτίμηση επαγγελματικού κινδύνου* (risk assessment) ή από αναλυτική περιγραφή της θέσης εργασίας και των αντίστοιχων καθηκόντων
2. η αποδεδειγμένη έκθεση – βάσει μετρήσεων – σε παράγοντα που διεθνώς αναγνωρίζεται ως καρκινογόνος
3. αποδεδειγμένη έκθεση καθ' υπέρβαση σε άλλους παράγοντες (π.χ. θόρυβος) για τους οποίους υφίσταται σχετική νομοθεσία σχετικά με τα μέτρα υγιεινής και ασφάλειας των εργαζομένων
4. συνεκτίμηση των πεπραγμένων του Σ.ΕΠ.Ε. με ιδιαίτερη έμφαση σε επισημάνσεις που αφορούν τις συνθήκες εργασίας καθώς και τον αριθμό και το είδος ατυχημάτων
5. ύπαρξη σε ισχύ καθεστώτος πρόωρης συνταξιοδότησης για λόγους υγείας σε τρεις, τουλάχιστον, χώρες - μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης με συνεκτίμηση και των αντίστοιχων συνθηκών υγιεινής και ασφάλειας εργασίας.

Ιταλικό πρότυπο (γνωμάτευση Λεβέντη):

Ως βαριές εργασίες που τυγχάνουν των ανωτέρω πλεονεκτημάτων, θεωρούνται:

1. Η συνεχόμενη νυχτερινή εργασία.
2. Η εργασία σε γραμμές συναρμολογήσεως με έντονους ρυθμούς.

3. Η εργασία που διεξάγεται απ' ευθείας από τον εργάτη σε περιορισμένους χώρους: μέσα σε αγωγούς, επισκευαστικά τούνελ, πηγάδια, δεξαμενές, καυστήρες.
4. Η εργασία σε ύψος: σε σκάλες, με σχοινιά, σε κρεμαστές γέφυρες, σε γερανούς, σε καμινάδες, σε στέγες.
5. Η εργασία δυτών.
6. Η εργασία σε καταψύκτες ή σε περιβάλλον στο οποίο η θερμοκρασία δεν υπερβαίνει τους 5 βαθμούς Κελσίου πάνω από το μηδέν.
7. Η εργασία σε υψηλές θερμοκρασίες, η εργασία εργατών σε φούρνους όπως και στη μεταλλουργία.
8. Το προσωπικό παροχής πρώτων βοηθειών, ανανήψεως και επειγόντων χειρουργείων.
9. Η εργασία των οδηγών τρακτέρ.
10. Η εργασία των οδηγών.
11. Η εργασία των ναυτών.
12. Η εργασία σε θερμοκήπια.

Βάσει του Ν. 335/1995 προβλέπεται και η κατηγορία των *ιδιαίτερα αγχογόνων εργασιών*, εξαιτίας του γεγονότος ότι πρόκειται για εργασίες που επιδρούν στο προσδόκιμο ζωής και εκθέτουν τους παρέχοντες αυτές σε ιδιαίτερα έντονο επαγγελματικό κίνδυνο.

Αυστριακό πρότυπο (γνωμάτευση Λεβέντη):

Βαριά εργασία υπό την ανωτέρω έννοια θεωρείται κατά το αυστριακό δίκαιο:

1. Η εργασία με βάρδιες, όταν συγχρόνως υπάρχει απασχόληση σε *νυκτερινή βάρδια* διάρκειας τουλάχιστον 6 ωρών μεταξύ 10ης βραδινής ώρας και 6ης πρωινής ώρας και εφόσον η εργασία με βάρδιες παρέχεται τουλάχιστον 6 εργάσιμες ημέρες εντός του ημερολογιακού μήνα.
2. Η τακτική υπό συνθήκες καύσωνος ή παγετού παρεχομένη εργασία. Καύσωνας θεωρείται ότι υπάρχει αν τουλάχιστον κατά το ήμισυ του ωραρίου απασχολήσεως του εργαζομένου η θερμοκρασία ανέρχεται σε τουλάχιστον 30 βαθμούς Κελσίου. Παγετός θεωρείται ότι υπάρχει αν ο εργαζόμενος παραμένει επί πολύ χρόνο σε χώρους ψύξης με θερμοκρασία 21 βαθμούς Κελσίου υπό το μηδέν.
3. Η εργασία υπό χημικές ή φυσικές επιρροές, ιδιαίτερα κατά τον χειρισμό μηχανημάτων και οχημάτων που επιδρούν στο σώμα μέσω ανθυγιεινού κλονισμού ή όταν τακτικά ή τουλάχιστον 4 ώρες του ωραρίου εργασίας ο εργαζόμενος πρέπει να φορά συσκευές προστασίας του αναπνευστικού συστήματος ή για δύο ώρες συσκευές καταδύσεως, ή πρέπει να απασχολείται υπό σταθερή ανθυγιεινή επίδραση εισπνεομένων επιβλαβών ουσιών.
4. Η βαριά σωματική εργασία, όταν σε ένα εργασιακό οκτάωρο καταναλώνονται από άνδρες 2000 εργασιακές θερμίδες και από γυναίκες 1.400 εργασιακές θερμίδες.
5. Η φροντίδα ασθενών ή αναπήρων με ιδιαίτερες ανάγκες.

Κατάλογος των επαγγελματικών ομάδων εργαζομένων που σύμφωνα με το αυστριακό δίκαιο θεωρείται ότι ασκούν βαριά σωματική εργασία, μόνο όμως υπό την προϋπόθεση ότι δεν υφίσταται μηχανική υποστήριξη από μεγάλες μηχανές (όπως π.χ. από γερανούς, φορτηγά ή εκσκαφείς) και δεν ασκούνται δραστηριότητες σχεδιασμού, οργανώσεως, ελέγχου ή εποπτείας (αν υφίσταται τέτοια υποστήριξη ή ασκούνται οι εν λόγω δραστηριότητες, τότε δεν θεωρείται ότι παρέχεται βαριά εργασία) παρατίθεται ακολούθως:

**ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΑΝΔΡΩΝ
ΣΕ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΜΕ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ ΑΝΩ ΤΩΝ 2.000 ΘΕΡΜΙΔΩΝ**

1. Γεωργός
2. Αρτοποιός
3. Βοηθητικός εργάτης σε οικοδομή
4. Βοηθητικός εργάτης σε ασφαλοποιΐα
5. Υδραυλικός οικοδομής
6. Ξυλουργός οικοδομής
7. Ανθρακωρύχος σε υπαίθρια εξόρυξη
8. Εργάτης σε μπετόν και καλούπια
9. Εφαρμοστής οικοδομής σε λαμαρίνα και ατσάλι
10. Πατωματζής
11. Χειριστής τρυπανιού
12. Τεχνίτης για στέγες
13. Τεχνίτης με ειδικά καθήκοντα (τοποθέτηση αλεξικέραυνων, κάλυψη στέγης εκκλησιών)
14. Τεχνίτης που λυγίζει και πλέκει σίδηρο
15. Απασχολούμενος σε παραγωγή πετρελαίου και φυσικού αερίου
16. Βοηθός σοδειάς
17. Κατασκευαστής τσιμεντοκονιάματος
18. Επεξεργαστής κρέατος
19. Δασικός εργάτης (ακόμη και με σημαντική τεχνολογική υποστήριξη)
20. Χειριστής φρέζας
21. Εργάτης κήπου
22. Εργάτης σε σκαλωσιά
23. Βοηθητικό υγειονομικό προσωπικό
24. Επεξεργαστής ύαλου
25. Κατασκευή και συντήρηση σιδηροτροχιάς (ράγες τραινών)
26. Ανθρακωρύχος
27. Βοηθητικός εργάτης στον τομέα της ξυλείας
28. Βοηθητικός εργάτης στον τομέα μετάλλου
29. Βοηθητικός εργάτης σε μύλους
30. Απασχολούμενος σε εγκατάσταση ειδών υγιεινής, αερίου, θερμάνσεως, εξαερισμού υδραυλικών
31. Απασχολούμενος σε παραγωγή καλωδίων
32. Αποθηκάριος
33. Παραγωγή, καλλιέργεια φυτών, κτηνοτροφία
34. Παραγωγή δέρματος
35. Νεκροθάφτης
36. Συναρμολόγηση καλωδίων υψηλής τάσης
37. Μπογιατζής
38. Ναύτης σε εμπορικά/φορτηγά πλοία
39. Κτίστης.
40. Απασχολούμενος σε κατασκευή τούνελ
41. Μηχανικός σε βαριά μηχανήματα και φορτηγά
42. Ελαιοχρωματιστής
43. Λιπαντής
44. Τοποθέτηση πλακιδίων
45. Αχθοφόρος
46. Σιδηρουργός
47. Πριονιστής
48. Εργάτης πέτρας
49. Κτίστης με πέτρα
50. Τοποθέτηση ταπετσαρίας στον τομέα επίπλων

51. Δύτης στην κατασκευή γέφυρας και εργοστασίου ηλεκτρικής ενέργειας
52. Απασχολούμενος στην κατασκευή δρόμων
53. Εκτροφέας ζώων
54. Οξυγονοκολλητής
55. Φορτωτής
56. Μεταφορέας
57. Διανομέας ηλεκτρικών συσκευών
58. Διανομέας μηχανημάτων
59. Διανομέας επίπλων
60. Αμπελουργός
61. Μαραγκός

**ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ
ΣΕ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΜΕ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ ΑΝΩ ΤΩΝ 1400 ΘΕΡΜΙΔΩΝ**

1. Θεραπεύτρια σε εξωτερικό ιατρείο
2. Αρτοποιός
3. Ταχυδρόμος
4. Βοηθητική εργασία στη χημεία
5. Απασχολούμενη σε ηλεκτρικές εγκαταστάσεις
6. Σφαγέας (όχι πουλερικών)
7. Νοσηλευτικό προσωπικό
8. Μηχανικός αεροσκαφών
9. Φόρτωση αποσκευών
10. Μυλωνάς δημητριακών
11. Εργαζόμενη σε επεξεργασία ύαλου (τοποθέτηση και επισκευή)
12. Οικιακή βοηθός
13. Βοηθητική εργάτρια στην παραγωγή ζάχαρης
14. Σερβιτόρος
15. Κατασκευή αμαξώματος
16. Μαγείρισσα
17. Βοηθός κουζίνας
18. Βερνίκια
19. Υδραυλικός εξαερισμού
20. Μασέρ
21. Μηχανικός αυτοκινήτων
22. Μηχανικός σε ελαφριές μηχανές/μηχανάκια
23. Επιπλοποιός
24. Διανομέας πακέτων
25. Κατασκευή χαρτιού
26. Φυσιοθεραπεύτρια
27. Καπνοδοχοκαθαρίστρια
28. Καθαρίστρια κτιρίων (εσωτερικά)
29. Συντηρήτρια κτιρίων, προσόψεων, μνημείων
30. Καλλιέργεια φυτών
31. Εργαζόμενη σε πριόνι
32. Επιχειρηματίας θεαμάτων
33. Καθαρίστρια
34. Ταπετσέρης τοίχων
35. Διανομέας τροφίμων
36. Κατασκευή εργαλείων

Η Επιτροπή θεωρεί ότι πρέπει να εφαρμοσθεί *αναλογική ανταποδοτικότητα* (για όσους έχουν λιγότερα από 3600 έτη σε ΒΑΕ), που σημαίνει μείωση χρόνου εργασίας μέχρι τη συνταξιοδότηση, δηλαδή να εφαρμόζεται ένας συντελεστής για κάθε ημερολογιακό χρόνο του ενεργού εργασιακού βίου) σε όλους όσους έχουν εργασθεί σε ΒΑΕ (κατά το πρότυπο που ισχύει στις ένοπλες δυνάμεις, π.χ. καταδρομείς). Απαραίτητο είναι να γίνουν σχετικές αναλογιστικές μελέτες που θα προσδιορίσουν τον συντελεστή μείωσης χρόνων απασχόλησης μέχρι τη συνταξιοδότηση.

Σε ορισμένες περιπτώσεις παρατηρούνται άτυπες αυτορρυθμίσεις του συστήματος οργάνωσης εργασίας που πρέπει να ληφθούν υπόψη, ώστε να είναι θεσμοθετημένη η δυνατότητα αλλαγής καριέρας μετά από κάποια χρόνια βαριάς εργασίας, με αλλαγή θέσης εργασίας για λόγους υγείας. Στην πράξη, ωστόσο, δεν υφίστανται θεσμοθετημένοι εναλλακτικοί μηχανισμοί για αλλαγή θέσης εργασίας, που προτείνεται να υπάρξουν.

Προτείνεται η ένταξη όλων των ομοειδών εργασιών για τα αιτήματα που έχουν κατατεθεί και ταυτόχρονα κρίση με βάση ειδικές μελέτες για τις κατηγορίες εργασιών: διοικητικών και υποστηρικτικών (εκτός παραγωγής) εργασιών, διευθυντικών θέσεων εργασίας, εποπτικών εργασιών (εφόσον ο μέσος ημερήσιος χρόνος εργασίας στην παραγωγή είναι σχετικά μικρός).

Η Επιτροπή, μετά από μελέτη όλων των αιτημάτων που έχουν μέχρι τώρα υποβληθεί, θεωρεί ότι πρέπει να γίνει ένταξη στο καθεστώς ΒΑΕ, εκτός από τα αιτήματα που έχει μελετήσει η Επιτροπή Λινού (πέντε συνολικά) και τα αιτήματα που αφορούν ομοειδείς εργασίες και ως τέτοια είναι:

1. Οδηγοί σταθερής τροχιάς (αναφορά στο εδάφιο 67 του Κανονισμού 106). Πρόκειται για ασφαλισμένους μετά από 01.08.2008.
2. Εργαζόμενοι στη διαμόρφωση και εφελκυσμό πλαστικών (αναφορά στο εδάφιο 81 του Κανονισμού 106).
3. Εργαζόμενοι σε τμήματα ιχθυοκλωβών, συντήρηση κλωβών, ιχθυογεννητικούς σταθμούς σε ιχθυοτροφεία και ιχθυοκαλλιέργειες (αναφορά στο εδάφιο 55 του Κανονισμού 106).
4. Εργαζόμενοι στον κλάδο μετάλλου: μηχανοτεχνίτες, ελασματοουργοί, μονταδόροι, συναρμολογητές, ελασματοουργοί μηχανικής κατεργασίας, χειριστές μηχανών παραγωγής – κατασκευής καλωδίων με αγωγούς χαλκού χαμηλής και μέσης τάσης (αναφορά στο εδάφιο 11 του Κανονισμού 106).
5. Εργαζόμενοι στη χημική βιομηχανία στους χώρους παραγωγής, συσκευασίας, αποθήκευσης, διακίνησης και μεταφορών εντός εργοστασιακών χώρων (αναφορά στο εδάφιο 81 του Κανονισμού 106).
6. Εργαζόμενοι εντός φρεατίων (μουφαδόροι) τηλεπικοινωνιακών εταιρειών (αναφορά στο εδάφιο 11 του Κανονισμού 106).

Επίσης, οι εναερίτες τηλεπικοινωνιακών εταιρειών, ως ομοειδής κατηγορία με τους εναερίτες επιχειρήσεων ηλεκτρισμού (σύμφωνα με το Πόρισμα της Επιτροπής Λινού).

Έχει διαπιστωθεί ότι στο χώρο της βιομηχανίας και βιοτεχνίας μεγάλος αριθμός του επιστημονικού και τεχνικού προσωπικού συνεχίζει να εργάζεται στην παραγωγή, στον έλεγχο ποιότητας, στη διασφάλιση ποιότητας και στην έρευνα και ανάπτυξη, ερχόμενος άμεσα σε επαφή με τους βλαπτικούς παράγοντες που υπάρχουν σ' αυτούς τους χώρους εργασίας (χημικούς, βιολογικούς, φυσικούς).

Για το επιστημονικό και τεχνικό προσωπικό της παραπάνω κατηγορίας (κυρίως μηχανικοί) που εργάζονται σε χώρους ΒΑΕ, είναι απαραίτητο τα αντίστοιχα

ασφαλιστικά ταμεία να προχωρήσουν σε σύσταση κλάδου ασφάλισης που να καλύπτει τα ΒΑΕ.

Προτείνεται η ένταξη στα ΒΑΕ των εργαζόμενων στη βιομηχανία και βιοτεχνία σε τμήματα ποιοτικού ελέγχου, διασφάλισης ποιότητας στην παραγωγική διαδικασία, καθώς και σε τμήματα έρευνας και ανάπτυξης.

Στο πνεύμα των επισημάνσεων που καταγράφηκαν και από προηγούμενες Επιτροπές, οι προτάσεις για εξαίρεση εργαζομένων που ήδη υπάγονται στα ΒΑΕ σήμερα (χωρίς να υπάρχουν ειδικές μελέτες) θα κινδύνευε να είναι με επιστημονικούς όρους άστοχη.

Η Επιτροπή, λόγω των παραπάνω αντικειμενικών δυσκολιών κατέληξε να προτείνει την παραμονή των ήδη υπαρχόντων εργασιών και ειδικοτήτων στο καθεστώς βαρέων και ανθυγιεινών επαγγελματιών του ΙΚΑ - ΕΤΑΜ και την επικαιροποίηση της λίστας με αφαίρεση εργασιών, ειδικοτήτων ή χώρων εργασίας που δεν υφίστανται πλέον. (Ενδεικτικά αναφέρονται οι εργαζόμενοι στην παραγωγή φωταερίου, οι θερμαστές ή αρχιθερμαστές στερών καυσίμων, οι ραδιοτηλεγραφητές, τηλετυπιστές, χειριστές μηχανημάτων διάτρησης και επαλήθευσης στοιχείων επί καρτελών ή χαρτοταινιών, οι αμαξοκαραγωγείς, οι αρβυλεργάτες, οι βαρελοποιοί, απασχολούμενοι στην κατασκευή και επισκευή βαρελιών). Το ίδιο ισχύει και για "φωτογραφικές" διατάξεις, που αφορούσαν συγκεκριμένα συγκροτήματα που δεν υφίστανται πλέον, όπως η ΑΧΕ ΕΘΥΛ ΕΛΛΑΣ, οι απασχολούμενοι σε μηχανουργείο, αποθήκες, τμήμα κοπής υάλου και συνεργία επισκευής και συντήρησης στο εργοστάσιο της ΑΕΕ Χημικών προϊόντων και λιπασμάτων στη Δραπετσώνα, ράπτριες απασχολούμενες εντός του κτιριακού συγκροτήματος του ΙΚΑ επί των οδών Ματζαγριωτάκη και Εσπερίδων στην Καλλιθέα.

Παραμορφώσεις του Κανονισμού ΒΑΕ προήλθαν λόγω της ανυπαρξίας δομών επιδημιολογικής επιτήρησης που θα παρουσιάζουν μελέτες κατά κλάδο. Οι μελέτες προτείνεται να πραγματοποιηθούν με το συντονισμό του ΕΛΙΝΥΑΕ και του ΙΝΘΥΑΕ με αμισθί συμμετοχή επιστημονικών φορέων που σχετίζονται με την υγεία και ασφάλεια στην εργασία, όπως το ΤΕΕ, η ΕΕΧ, ο ΠΙΣ, ο ΣΤΑΕ και η ΕΕΙΕΠ.

Το καθεστώς ΒΑΕ αποτελεί πληθυσμιακού χαρακτήρα μέριμνα κοινωνικής ασφάλισης που δεν καλύπτει πλειάδα επαγγελματικών κινδύνων και δεν μπορεί να δίνει λύση σε ατομικές περιπτώσεις που πρώιμα εμφανίζουν προβλήματα σχετιζόμενα με την εργασία (συγκριτικά με την πλειονότητα των εργαζομένων). Θεωρώντας ότι το καθεστώς ΒΑΕ είναι ο πρώτος πυλώνας, στην αντίπερα πλευρά νοείται η εκ του αποτελέσματος και κατά μόνας διερεύνηση μέσω Επιτροπών Κρίσεως Αναπηρίας λόγω Επαγγελματικής Νοσηρότητας. Πέραν του καθεστώτος ΒΑΕ προτείνεται η ανάπτυξη Φορέα Ασφάλισης Επαγγελματικού Κινδύνου.

Όλα τα παραπάνω προαπαιτούν την ανάπτυξη δομών Υγείας και Ασφάλειας στην Εργασία και ανάπτυξη αντίστοιχης κουλτούρας στα πλαίσια Εθνικής Πολιτικής για την ΥΑΕ. Δεδομένου ότι από όλες τις πλευρές αναγνωρίζεται (όπως επισημαίνεται στο Σχέδιο Εθνικής Στρατηγικής για την Ασφάλεια και Υγεία στην Εργασία της Γενικής Διεύθυνσης Συνθηκών και Υγιεινής της Εργασίας του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης) ότι η προστασία της υγείας των εργαζομένων από κινδύνους κατά την εργασία τους αποτελεί, εκτός από νομική απαίτηση, χρέος κοινωνικό και ηθικό, βασικό στοιχείο μιας παραγωγικής και ευημερούσας κοινωνίας και σημαντική παράμετρο στην οικονομία της χώρας.

Βασικοί στόχοι της εθνικής αυτής πολιτικής πρέπει να είναι:

- Η ανάπτυξη κουλτούρας πρόληψης
- Η αξιολόγηση και ελαχιστοποίηση των κινδύνων και ιδιαίτερα των νέων και αναδυόμενων και η λήψη των κατάλληλων μέτρων για την αντιμετώπισή τους
- Η μείωση των εργατικών ατυχημάτων και των επαγγελματικών ασθενειών
- Η προαγωγή των θεμάτων ασφάλειας και υγείας στην εργασία στο χώρο των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ)

Απώτερο σκοπό και όραμα της προσπάθειας αυτής αποτελούν η βελτίωση των συνθηκών εργασίας στο παρόν και το μέλλον και γενικότερα η προστασία της υγείας και ασφάλειας στο εργασιακό περιβάλλον, ώστε να καταστούν οι χώροι εργασίας στην Ελλάδα περισσότερο ασφαλείς, υγιείς και παραγωγικοί.

Στην κατεύθυνση αυτήν, σημαντικό ρόλο έχει να διαδραματίσει και η ανάπτυξη του Φορέα Ασφάλισης Επαγγελματικού Κινδύνου.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ

ΤΑ ΜΕΛΗ

1. ΚΟΛΛΑΣ ΑΝΔΡΕΑΣ
2. ΜΠΑΡΔΑΝΗ ΕΙΡΗΝΗ
3. ΚΑΤΣΑΒΑΡΟΣ ΠΑΝΤΕΛΗΣ
4. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ ΑΛΕΞΗΣ
5. ΠΙΝΗΣ ΣΤΑΜΑΤΙΟΣ
6. ΚΟΥΛΟΥΡΗΣ ΒΑΣΙΛΗΣ
7. ΓΑΛΑΝΟΠΟΥΛΟΥ ΕΛΙΣΑΒΕΤ
8. ΠΑΠΑΧΡΗΣΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΗΣ
9. ΞΙΑΡΧΟΥ – ΝΙΚΟΛΑΚΑΚΟΥ ΜΑΡΙΑΝΘΗ
10. ΔΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

ΟΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΣ

1. ΜΑΛΙΣΙΩΒΑ ΙΛΕΑΝΑ
2. ΚΟΥΤΣΙΜΠΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ